

De tuin van vrede en gerechtigheid

(Overweging 21 september 2014 door Theo Brock; Vredeszondag, Filippenzen 1,20c-24.27a; Matteus 20, 1-16)

In gevangenschap, met de dood voor ogen, schrijft de apostel Paulus een brief aan de christenen van Filippi met daarin het advies om een leven te leiden dat het evangelie van Christus waardig is. *Een leven leiden dat het evangelie van Christus waardig is*: Dat advies is uiteraard ook voor ons bestemd. Een wezenlijke vraag is dan: Wat moeten wij hiervoor doen en laten? Een mens van vlees en bloed, u en ik dus, wordt in zijn dagelijkse doen en laten vaak gedreven door het nastreven van erkenning en beloning die volgt op goed gedrag en/of geleverde prestatie. Hiermee is op zich niets mis. Een schouderklop kunnen we op zijn tijd goed gebruiken om gemotiveerd te blijven. Ontsporing treedt echter op wanneer het eigenbelang voorop staat en een prestatie maatschappij ontstaat waarin mensen uitgesloten worden. Tevreden zijn met wat je redelijkerwijs is toebedeeld, niet afgunstig zijn op wat anderen kunnen, hebben en krijgen, en verantwoordelijk omgaan met elkaar, juist als je bemiddeld bent met geld en/of scholing, is geen sinecure. Daar moet constant aan gewerkt worden en daarbij kan de wijsheid van boven goed van pas komen.

Die wijsheid van boven wordt ons aangereikt in de evangelielezing van vandaag. In de parabel die Jezus bij monde van Matteüs vertelt, wordt het loon-naar-werken beginsel, het voor-wat-hoort-wat principe, op de korrel genomen. De parabel gaat over een wijnbouwer die zijn oogst nog voor het vallen van de avond wil binnenhalen. Vroeg in de ochtend ronselt hij al dagloners om de klus te klaren. Ze beginnen vroeg, de dag is lang, maar de oogst is groter, het werk meer dan zij aankunnen. Dus gaat hij later op de dag nog meer dagloners ronselen. Dat gaat een paar keer zo door, zelfs tot laat in de middag. Het gaat de wijnbouwer boven alles om het tijdig binnenhalen van de overvloedige oogst en niet om de individuele prestaties van de arbeiders. De benodigde arbeid van iedere dagloner staat in het belang van het eindresultaat. Als eenmaal alles is geoogst, de druiven zijn geperst, en de wijn gebotteld, dan maakt het niet uit wie welke vruchten heeft aangedragen. Alle dagloners hebben immers die goede wijn mogelijk gemaakt. Aan het eind van de parabel blijkt dat de heer van de wijngaard niet alleen oog heeft voor zijn product, druiven en wijn, maar ook voor zijn arbeiders. Hij betaalt ieder hetzelfde afgesproken loon, één denarie, zonder onderscheid te maken naar het tijdstip waarop de dagloners waren begonnen. Die denarie was het normale loon voor een dag werken, voldoende om met een gezin van rond te komen.

Deze parabel is bijzonder rijk aan beeldspraak. De wijngaard is bij uitstek het beeld van het land van belofte, het beeld van de wereld op weg naar het koninkrijk van God, de tuin van vrede en gerechtigheid die in het verschiet ligt. De heer van de wijngaard, van het Rijk der hemelen, staat natuurlijk voor God zelf. Voor God zijn alle mensen, of het nu dagloners van het eerste uur of dagloners van het laatste uur zijn, even waardevol en even uniek. Iedereen wordt uitgenodigd om in zijn wijngaard te komen werken. Ieder mens telt die meewerkt. Hoe groot of hoe klein zijn of haar bijdrage is doet niet ter zake, als die bijdrage maar naar vermogen is, en bijdraagt aan Gods visioen, het koninkrijk Gods, die tuin van vrede en gerechtigheid.

Er zijn meerdere lagen in deze parabel te ontdekken, vooral ook wanneer we de aanleiding en de periode waarin dit verhaal opgetekend is onder de loep nemen. Directe aanleiding van Jezus om deze parabel te vertellen was een vraag van de apostel Petrus: *“Wij hebben alles achtergelaten en*

zijn U gevolgd. Wat zullen wij dan krijgen?" Wat krijg je omdat je Jezus volgt? Misschien ook een vraag die wij zouden kunnen stellen! Jezus beantwoordt die vraag door in de parabel de moraal van het *voor-wat-hoort-wat* aan de kaak te stellen. Er is in het "Rijk der hemelen" geen ruimte voor boekhoudkundige vriendjespolitiek. De essentie van de parabel is gelegen in het feit dat de beloning in het "Rijk der hemelen" wordt verkregen op basis van genade. Genade in die zin dat het een groot geluk is dat God jou en mij nodig heeft om zijn visioen waar te maken. Genade in de zin dat we elkaar nodig hebben om aan een rechtvaardige samenleving te werken. Toen de evangelist Matteüs de parabel optekende was er ruzie onder de eerste christenen over de vraag of de bekeerde heidenen, de niet-Joden, evenveel recht hadden op Gods genade dan de volgelingen van Jezus uit de joodse gemeenschap. In de parabel kunnen de christenen met een Joodse achtergrond opgevat worden als de dagloners van het eerste uur, en die met een heidense achtergrond van latere uren. De parabel maakt duidelijk dat eerder of later komen geen eigen verdienste is. Niet wanneer je gekomen bent om aan het "Rijk der hemelen" te werken telt, maar dat je gekomen bent. Kortom, behoren tot Gods rijk is geen kwestie van afstamming maar van levenshouding, in woord en daad.

Dat brengt ons bij de vredesweek. De opdracht aan mensen die in de wijngaard van het rijk der hemelen aan de slag gaan, wij dus, is om de genade en gulheid van God ook in ons eigen leven van alledag in praktijk te brengen. De Bijbellezingen maken ons duidelijk dat iedereen nodig is om van onze wereld, dichtbij en ver weg, een menswaardige samenleving te maken. Werken we daar al langere tijd aan, laten we dan blij zijn met ieder die ons wil komen helpen, en laten we er geen wedstrijd van maken door mensen te gaan vergelijken. Ieder mens telt, ook als hij of zij minder in zijn mars heeft. Zoals je bent, zo kan je van dienst zijn voor het werk in Gods tuin van vrede en gerechtigheid. En als je de kwaliteiten en de ambitie hebt om de eerste en voornaamste te zijn, dan hoort daarbij dat je anderen van dienst bent. We zijn allemaal nodig, de werkers van het eerste uur en de werkers van het laatste uur. Mensen van het eerste uur hebben mogelijk meer ervaring, maar mensen van het laatste uur kunnen wellicht nieuwe, frisse ideeën inbrengen.

De laatsten zullen de eersten zijn en de eersten de laatsten: Als we deze Bijbelse uitspraak bezien in het licht van de Vredesweek dan zijn misschien de laatsten diegenen waarop de eersten neerkijken. Dat kan te maken hebben met geld, huidskleur, leeftijd, geslacht, seksuele geaardheid, afkomst, ras, godsdienst en ga zo maar door. "*De laatsten zullen de eersten zijn en de eersten de laatsten*", wat heeft Jezus met deze woorden bedoeld? Ik denk niet dat Hij de rollen wil omdraaien, hij schaft ze eerder af. In zijn ogen zijn alle mensen gelijkwaardig ook al zijn ze verschillend. Als we gelijkwaardig met elkaar omgaan, wapenen we ons met vrede. Hiervoor is vrede die van binnenuit komt nodig. Vrede in je hart die jaloezie, hebzucht, achterdocht, superioriteit en intolerantie overwint.

Wat zegt Paulus in een brief aan de Galaten ook al weer over de vruchten die God aan ons christenen geeft? Het zijn: Liefde, vreugde, vrede, geduld, vriendelijkheid, goedheid, vertrouwen, zachtmoedigheid en zelfbeheersing. Het zijn de ingrediënten voor een open, vriendelijke gemeenschap van het rijk Gods.

Moge het zo zijn.